

# SPIS TREŚCI

|                                                                                                                                                                                                                              |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Podziękowania .....                                                                                                                                                                                                          | 9   |
| Wstęp .....                                                                                                                                                                                                                  | 11  |
| Środowisko Żydów wrocławskich .....                                                                                                                                                                                          | 12  |
| Stan badań .....                                                                                                                                                                                                             | 17  |
| Źródła .....                                                                                                                                                                                                                 | 21  |
| Problemy, metody i perspektywy badawcze .....                                                                                                                                                                                | 24  |
| Wyjaśnienia terminologiczne .....                                                                                                                                                                                            | 29  |
| ROZDZIAŁ I. Oświeceniowe przesłanki edukacji: między <i>daat</i> a <i>Bildung</i> , czyli między wiedzą religijną a koniecznością nowoczesnego kształcenia .....                                                             | 33  |
| Model człowieka: religijny i wykształcony .....                                                                                                                                                                              | 33  |
| <i>Chochma, daat i bina</i> , czyli mądrość, wiedza i poznanie 34 • <i>Bildung i Wissenschaft</i> , czyli kształcenie i nauka 35                                                                                             |     |
| Wychowanie i kształcenie dzieci .....                                                                                                                                                                                        | 37  |
| Szkoły i edukacja w duchu pohaskalowym 38 • <i>Leitfaden...</i> — o literaturze religijnej dla dzieci i młodzieży 42 • „Nie ma zawodu dla żydowskich córek?” 50 • Córki, żony, matki... i kapłanki, kobiety czynu i pióra 55 |     |
| W duchu <i>Wissenschafts des Judentums</i> , czyli w duchu naukowej wiedzy o judaizmie Żydowskie Seminarium Teologiczne 64 • Czasopisma Żydowskiego Seminarium Teologicznego 71 • Manuel Joël i jego kazania 75              | 60  |
| <i>Bildung dla daat</i> . Podsumowanie .....                                                                                                                                                                                 | 83  |
| ROZDZIAŁ II. Kult w świetle tekstów modlitewnych .....                                                                                                                                                                       | 84  |
| O „konieczności reform” Geigera i „problemie kultu” Joëla .....                                                                                                                                                              | 88  |
| Wyzwania dwujęzyczności — <i>Seder tefila</i> Joëla .....                                                                                                                                                                    | 93  |
| Obraz Boga 97 • Obraz człowieka 99 • Inne wierzenia i praktyki 101                                                                                                                                                           |     |
| Śpiewniki kantorów — kurioza językowe .....                                                                                                                                                                                  | 104 |
| <i>Kol nidre</i> 106 • <i>Vorbeterschule</i> 106 • <i>Breslauer Synagogengesänge</i> 108 • <i>Śpiewniki tenorów</i> 110                                                                                                      |     |
| Modlitewniki dla kobiet a germanizacja języka .....                                                                                                                                                                          | 111 |
| <i>Beit Jaakow</i> Miro 117 • <i>Hanna Freunda</i> 122 • Żydowskie kobiety w świetle tekstów modlitewnych 129                                                                                                                |     |
| Reforma religijna a sytuacja społeczna. Podsumowanie .....                                                                                                                                                                   | 133 |
| ROZDZIAŁ III. W obliczu śmierci .....                                                                                                                                                                                        | 134 |
| Formy i symbolika nagrobków .....                                                                                                                                                                                            | 142 |
| Język i formularz inskrypcji .....                                                                                                                                                                                           | 145 |
| Imiona i nazwiska .....                                                                                                                                                                                                      | 153 |
| Imiona ludzi i Boga 154 • Nazwiska — żydowskie czy niemieckie? 158                                                                                                                                                           |     |
| Tytuły w inskrypcjach nagrobnych .....                                                                                                                                                                                       | 162 |
| Toponimy: o niejednorodności gminy .....                                                                                                                                                                                     | 167 |

---

|                                                                                |     |
|--------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Chronologia: nie tylko czas święty .....                                       | 170 |
| Obraz świata .....                                                             | 175 |
| Człowiek istotą nieśmiertelną 175 • Ze świata doczesnego do przyszłego 182 •   |     |
| Bóg i aniołowie 184                                                            |     |
| Ku akulturacji. Podsumowanie .....                                             | 187 |
| Zakończenie. Pomiędzy ortodoksją a liberalizmem. ....                          | 189 |
| Aneks 1. Notki biograficzne wrocławskich rabinów, nauczycieli i kantorów ..... | 199 |
| Aneks 2. Plan modlitewnika Abrahama Geigera .....                              | 207 |
| Aneks 3. Hebraizmy w modlitewnikach Heinricha Miro i Jacoba Freunda .....      | 214 |
| Aneks 4. Onomastyka nagrobna .....                                             | 218 |
| Skróty .....                                                                   | 226 |
| Bibliografia .....                                                             | 227 |
| Spis ilustracji .....                                                          | 248 |
| Zusammenfassung .....                                                          | 250 |
| Indeks .....                                                                   | 251 |